

ROMANTROPOLOGIE

ESSAYS OVER

ANTROPOLOGIE EN LITERATUUR

ONDER REDACTIE VAN
JAN VAN BREMEN, SJAAK VAN DER GEEST EN JOJADA VERRIPS

UITGAVE 16
VAKGROEP CULTURELE ANTROPOLOGIE EN NIET-WESTERSE SOCIOLOGIE ALGEMEEN (CANSAS)
ANTROPOLOGISCH-SOCIOLOGISCH CENTRUM
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
1979

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	v
PROBLEMEN BIJ DE SOCIOLOGISCHE STUDIE VAN ROMANS Johan Goudsblom	1
I. Wat is "sociologische" studie van romans?	1
II. Problemen van wetenschappelijkheid	3
III. Problemen van betekenis. Drie mogelijke uitgangspunten	4
IV. Problemen van ordening. De kernthema's	9
V. Problemen van toetsing en verantwoording	12
 Aantekeningen	 16
 HET BEELD VAN DE DOOD IN GHANESE HIGHLIFE-LIEDEREN Sjaak van der Geest	 19
I. Inleiding	19
II. Highlife in Ghana	21
III. Materiaalverzameling	22
IV. Traditionele visies op de dood	24
V. De dood in highlife-liederen	25
V.1 De dood van de moeder	25
V.2 De dood van de vader	29
V.3 De dood van een geliefde	31
V.4 De dood is onontkoombaar	33
V.5 Geen terugkeer van de dood	35
V.6 De dood als straf	37
V.7 Ego's dood en begrafenis	38
VI. Discussie: ontkenning of erkenning van de dood?	40
VII. Conclusie	44
 Noten	 46
 Geraadpleegde literatuur	 48
 Bijlage: Highlife-liederen waarin het thema van de dood ter sprake komt	 50
 VERBORGEN PROTEST IN CURAÇAOSCHE SPINVERTELLINGEN Marijke Schweitz	 52
I. Inleiding	52
II. Literatuursociologisch uitgangspunt	53
III. De literaire tekst	56
III.1 Herkomst	56
III.2 Functie	56
III.3 De Nanzivertelling	58
III.4 Handelingsstructuur en karakteranalyse	60

III. 5	Nanzi en zijn tegenstanders	61
III. 6	Verdere vorms- en inhoudsaspecten van de Nanzivertellingen en hun relatie met de vertelsituatie	62
IV.	Onderdrukking op Curaçao	65
IV. 1	Kort historisch overzicht	65
IV. 2	De sociale omstandigheden	66
V.	De relatie tussen de vertellingen en de maatschappij	70
VI.	Conclusie	73
	Noten	74
	Geraadpleegde literatuur	76
	Bijlage I: Nanzivertelling	78
	Bijlage II: Inhoudsopgave van de Cuentanan di Nanzi	80
	STREEKROMANS EN ANTROPOLOGIE: VRIJEN EN TROUWEN IN HET WERK VAN JO OOMS	81
	Jojada Verrips	
	De auteur en de streek	82
	De Korevaars	85
	De sociale werkelijkheid	90
	Noten	100
	Geraadpleegde literatuur	107
	DE STREEKROMANCIER ALS SOCIOGRAAF: H. H. J. MAAS (1877-1958) OVER DE PEEL	113
	J. L. de Jager	
	Maas' litterair werk	128
	Geraadpleegde literatuur	129
	DE ANTROPOLOGIE VAN FAËRIE: ENKELE BESCHOUWINGEN OVER HET WERK VAN J. R. R. TOLKIEN	130
	Willem de Blécourt	
	Noten	136
	Geraadpleegde literatuur	137
	AUTEURS INDEX	139
	MEDEWERKERS AAN DEZE PUBLICATIE	143
	EERDER VERSCHENENEN PUBLICATIES VAKGROEP CANSA	145
	EERDER VERSCHENENEN PUBLICATIES VAKGROEP EUROMED	147

VOORWOORD

Nog niet zo lang geleden beweerden ethnografen en ethnologen, thans cultureel antropologen geheten, dat schriftloze volken hun studie-object vormden. Op systematische wijze hielden ze zich bezig met het boekstaven van hun samenleving en cultuur. Met name voor de mythen- en verhalenschat van die volken toonden ze al vroeg grote belangstelling. Hoe talrijk zijn niet de monografieën waarin bladzijden achtereen mythen, zangen, zegswijzen, balladen en verhalen worden gepresenteerd. Men beschouwde deze produkten van de menselijke geest als een van de belangrijkste vensters waardoor men een blik kon werpen op de denk- en gevoelswereld van mensen in andere samenlevingen. Men verdiepte zich in hun zingevende en attitudevormende functie. Kortom, de "collectieve voorstellingen" van ongeletterde volken en stammen vormden een rijk en vruchtbaar studieterrein waarop tal van prominenten in het vak zich bewogen.

Tegen deze achtergrond mag het merkwaardig heten, dat antropologen wanneer ze het zoeklicht richten op groeperingen die een geschreven literaire traditie kennen -- en dat is in toenemende mate het geval als gevolg van de verschuiving van hun studieterrein en het afnemen van het analfabetisme -- schromen zich in te laten met de produkten daarvan. Ofschoon ze wel geneigd zijn een familie-gelijkenis te erkennen tussen de mythen, zangen en verhalen van zogenaamde schriftloze enerzijds en de romans, balladen en gedichten van geletterde volken anderzijds zetten ze ze toch niet graag op één lijn. Maar evenals de eerste vervullen ook de laatste een zingevende en attitudevormende functie, bevatten ze reflecties van de sociaal-culturele werkelijkheid net zo goed als ze mensen helpen zich daarin en daarover te oriënteren. Uitgaande van deze gedachte hebben wij in deze bundel een aantal stukken bijeen willen brengen, waarin juist op deze aspecten van literaire produkten uit verschillende doch vooral complexe samenlevingen wordt ingegaan. Elk op hun eigen wijze laten de auteurs ervan zien hoe romans, zangen, sprookjes en dergelijke ons iets onthullen over de denk- en leefwereld van de mensen die ze maakten of aanhoorden en waarover ze handelen. Tegelijkertijd geven ze aan hoe deze teksten ons ook kunnen misleiden.

Wij hopen met deze bundel ook anderen te stimuleren tot de studie van literaire produkten, die -- in Goudsbloms woorden -- "voortzettingen zijn van de ervaringswereld" van mensen, behorend tot verschillende tijden en plaatsen.